

KRZYSZTOFORY

Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa

42

Muzeum Krakowa

Kraków 2024

Recenzenci zeszytu 42 / Reviewers of Volume 42: Aneta Borowik (Uniwersytet Śląski), Janusz Czop (Narodowy Instytut Muzeów), Aleksandra Krypczyk-de Barra (Muzeum Narodowe w Krakowie), Mirosław Kuklik (Muzeum Ziemi Puckiej im. Floriana Ceynowy w Pucku), Agnieszka Jankowska-Marzec (Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie), Filip Musiał (Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Krakowie), Grzegorz Nieć (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie), Zdzisław Noga (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie), Agnieszka Chłosta-Sikorska (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie), Agnieszka Wanicka (Uniwersytet Jagielloński), Tomasz Zaucha (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie), Barbara Zbroja (Archiwum Narodowe w Krakowie), Anna Ziębińska-Witek (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie), Krzysztof Zamorski (Uniwersytet Jagielloński), Zdzisław Zblewski (Uniwersytet Jagielloński)

Redaktor prowadzący / Commissioning Editor: Anna Biedrzycka

Tłumaczenie na język angielski / Translation into English: Maria Piechaczek-Borkowska

Projekt graficzny / Graphic Design: Monika Wojtaszek-Dziadusz

Ilustracje / Illustrations: Agra Art, Archiwum Archidiecezjalne w Katowicach (AAK), Archiwum Narodowe w Krakowie (ANK), Archiwum Państwowe w Warszawie, Biblioteka Jagiellońska (BJ), Biblioteka Narodowa (BN), International Council of Museums (ICOM), Muzeum Historii Polski (MHP), Muzeum Krakowa (MK), Muzeum Narodowe w Krakowie (MNK), Muzeum Narodowe w Warszawie (MNW), Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, Narodowe Archiwum Cyfrowe (NAC), Polska Akademia Umiejętności, Śląska Biblioteka Cyfrowa (ŚBC), War Relics Forum, Wikimedia Commons, Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum (ZKW)
zbiory / collections of: rodziny Tetmajerów / the Tetmajer family
oraz / and: Rafał Chmielewski (MHP), Lewis Clarke (Wikipedia), Jakub Czaja, Mateusz Drożdż, Marek Gręplowski, Adrian Grycuk (Wikipedia), Jacqueline Guillot (Pexels), Marcin Gulis (MK), Guillaume Hankenne (Pexels), Marcin Herrmann, Piotr Idem (MK), Patryk Jezierski (MNK), Gagan Kaur (Pexels), Alper Murat Kirpik (Pexels), Helena Kocur (MK), Bogdan Krężel (MK), Elżbieta Lang (MK), Piotr Ligier (MNW), Noland Live (Pexels), Mikołaj Niedojadło (MK), Adrien Olichon (Pexels), Wojciech Paduchowski, Jaroslav Pulicar, Zygmunt Put (Wikipedia), Zbigniew Reszka (Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie), Andrzej Ring (ZKW), Lech Sandzewicz (ZKW), Anna Shvets (Pexels), Maciej Szczepańczyk (Wikipedia), Anna Warzecha (MK), Agata Klimek-Zdeb (MK), Karolina Żłobecka (MK)

ISSN 0137-3129

© Muzeum Krakowa, Kraków, 2024

Wydawca / Publisher:

Muzeum Krakowa, Rynek Główny 35, 31-011 Kraków
www.muzeumkrakowa.pl
www.facebook.com/muzeumkrakowa

<https://journals.akademicka.pl/krzysztofor>

Rocznik jest wpisany do prowadzonego przez MEiN Wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych z 3 listopada 2023 r.: na liście nr 32461; unikatowy identyfikator czasopisma – 201305 / The annual is included on the updated list of scholarly journals and peer-reviewed proceedings from international conferences accredited by the Ministry of Education and Science published on 3 November 2023: item No. 32461 on the list; the journal's unique identifier is 201305

Czasopismo jest indeksowane w bazie ERIH PLUS / The journal is included in the ERIH PLUS database

Pierwotną wersją czasopisma jest wersja papierowa / The periodical originally comes out in paper

Printed in Poland

Nakład 200 egz. / An edition of 200 copies

Skład, przygotowanie do druku / Typesetting: Jacek Łucki

Druk / Print: ZAPOL Sobczyk Sp.k.

Redaktor / Editor

Michał Niezabitowski

Rada Naukowa / Scientific Council

Zdzisław Noga – przewodniczący / President (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie), Antoni Bartosz (Muzeum Etnograficzne w Krakowie), Jacek Chrobaczyński (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie), Péter Farbaky (Budapesti Történeti Múzeum, Węgry), Jacek Gądecki (Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie), Jacek Górski (Muzeum Archeologiczne w Krakowie), Dariusz Kosiński (Uniwersytet Jagielloński), Piotr Krasny (Uniwersytet Jagielloński), Anna Niedźwiedź (Uniwersytet Jagielloński), Jacek Purchla (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie; Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie), Volker Rodekamp (Stadtgeschichtliches Museum Leipzig, RFN)

Kolegium Redakcyjne / Editorial Board

Michał Niezabitowski – przewodniczący / President, Anna Bednarek, Anna Biedrzycka, Ewa Gaczol, Piotr Hapanowicz, Zdzisław Noga, Jacek Salwiński, Andrzej Szoka, Barbara Świadek, Jacek Zinkiewicz – sekretarz / Secretary

Słowo od wydawcy

Muzeum Krakowa, wydawca zeszytów naukowych „Krzysztoforzy” z satysfakcją oddaje do rąk czytelników 42. zeszyt naszego rocznika. Zgodnie z wypracowaną linią „Krzysztoforzy” skupiają się na dwóch głównych obszarach tematycznych. Są to z jednej strony szeroko rozumiane tematy muzeologiczne, z drugiej strony Kraków, jego historia, kultura i sztuka. Niniejszy zeszyt otwierają trzy teksty muzeologiczne. Pierwszy artykuł, autorstwa Wojciecha Wrzóska, specjalisty z zakresu historii w dyskursie publicznym, historiografii współczesnej, polityki pamięci, pamięci kulturowej, kulturowego statusu nauk humanistycznych, nosi cechy eseju. To ważny i ciekawy tekst, w którym autor formułuje dziewięć tez o muzeum z perspektywy metahistorycznej, zrównującej różne wymiary muzeum ze względu na jego humanistyczny status. Muzeum jest zaopatrzone we współczynnik humanistyczny, autor zaś ów niezbywalny parametr ludzkiego aspektu jego tożsamości określa jako współczynnik historyczny.

Drugi tekst, pióra Richarda Butterwicka, głównego historyka Muzeum Historii Polski, dotyczy roli badań naukowych w umożliwianiu muzeom wypełniania ich misji. Autor rozpatruje ten problem, rozważając, co wiadomo, a czego nie wiadomo na temat stanu, proveniencji oraz funkcji płaszcza koronacyjnego Stanisława Augusta Poniatowskiego, udostępnionego dla zwiedzających w Muzeum Katedralnym na Wawelu. W końcowej części artykułu przedstawił wnioski oraz zasugerował wzmocnienie roli badań naukowych w muzeach XXI wieku. Warto dodać, że oba wymienione teksty powstały jako pokłosie wykładów, jakie obaj autorzy wygłosili w Muzeum Krakowa.

I wreszcie autorką trzeciego artykułu z dziedziny muzeologii jest Barbara Świadek, historyczka sztuki pracująca w naszym Muzeum. To również świetny i znaczący tekst. Autorka dowodzi, że nauka jest niezbędnym składnikiem poprawnego funkcjonowania muzeum, a bez badań niemożliwe stałoby się wykonywanie kluczowych dla placówki zadań. W artykule omawia m.in. temat historii i rozwoju badań naukowych w muzeach, współpracy muzealno-akademickiej oraz stawia pytanie o zasadność utożsamiania muzeum z instytucją *stricto* naukową. Rozważa też kwestie związane z naukowym charakterem pozyskiwania zbiorów i ich merytorycznym opracowaniem. Zwraca uwagę na medium wystawy jako narzędzia do uprawiania nauki, wciąż nie do końca

docenionego. Badania nad tożsamością własną muzeum są kolejnym przykładem studiów, których prowadzenie może znacząco przyczynić się do zwiększenia samoświadomości zarówno samej placówki, jak i jej pracowników.

Do zasygnalizowanych uwagze czytelnika trzech wspomnianych tekstów wypada dodać jedną uwagę. Muzea w Polsce od wielu lat utyskują nad swoim statusem, który z jednej strony akcentuje potrzebę prowadzenia przez muzea badań naukowych, ale z drugiej strony jest tak skonstruowany, że pozostawia muzea poza ustrojem polskiej nauki. Jak dotąd nie pojawiała się pomiędzy Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego a Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego wola polityczna, aby ten ważny problem podjąć i znaleźć rozwiązanie.

Drugim wiodącym obszarem tematycznym niniejszego zeszytu jest twórczość Włodzimierza Tetmajera. Przypomnijmy, że rok 2023 był w Polsce na mocy uchwały Senatu RP Rokiem Włodzimierza Tetmajera, a Muzeum Krakowa zorganizowało około 200 wydarzeń muzealnych związanych z postacią tego wybitnego malarza, działacza społecznego i politycznego, nieustrudzonego orędownika wolnej Polski, w tym bijącą rekordy frekwencji monograficzną wystawę *Włodzimierz Tetmajer. Siła barw i temperamentu*, opartą na szeroko zakrojonych kwerendach w muzeach i zbiorach prywatnych. Dodam, że katalog tej wystawy wyprzedził się tak szybko, że konieczny był dodruk, co w dzisiejszych czasach nie zdarza się często.

W roczniku podążamy teatralną ścieżką twórczości Tetmajera, którą prowadzą nas naukowcy z Uniwersytetu Jagiellońskiego: Dariusz Kosiński i Dorota Jarząbek-Wasyl. Profesor Kosiński dokonał interdyscyplinarnej, bo łączącej ustalenia z dziedziny historii sztuki z analizą dramaturgiczną, właściwą dla sztuk teatralnych, egzegezy malowideł ściennych w kościele św. Sebastiana w Wieliczce. Przedstawienie wielkich malowideł jako integralnej części kościelnej scenografii, a zarazem wskazanie nowych tropów interpretacyjnych ukrytych w rozwiązaniach ikonograficznych, kompozycyjnych i stylistycznych tych malowideł należy uznać za ważny wkład autora w recepcję twórczości Tetmajera, poszerzający dotychczasowe ustalenia. Z kolei dr hab. Jarząbek-Wasyl opisuje związki Tetmajera z krakowskim teatrem (wystawione dramaty, projekty plakatów, projekty scenografii, projekty kostiumów), stawiając tezę

o ponadprzeciętnym zaangażowaniu malarza w przygotowanie spektakli i zrozumienie scenicznych reguł tworzenia. Jednocześnie wskazuje na fakt, że Tetmajer, wymieniany w 1899 roku razem ze Stanisławem Wyspiańskim jako stały konsultant teatru, nigdy nie odegrał takiej roli w rozwoju scenografii polskiej, jak jego młodszy kolega. Wszystko dlatego, że w przeciwieństwie do Wyspiańskiego Tetmajer poszukiwał spełnienia nie w sferze *mimesis*, lecz w działalności publicznej, której ostatecznie się poświęcił, zamieniając sztukę w czyn.

Dopełnieniem tej tematyki jest artykuł Zofii Gręplowskiej, wnuczki Włodzimierza Tetmajera, poświęcony korzeniom rodzinnym malarza ze strony jego ojca Adolfa (publikowany w dziale *Miscelanea*). Autorka przedstawiła hipotezę dotyczące pochodzenia polskiej linii Tetmajerów, działalność patriotyczną członków rodziny, ich udział w powstaniach, a także pola działalności zawodowej. Nieco więcej miejsca poświęciła Józefowi i Ludwigi Tetmajerom – naukowcom o znaczących osiągnięciach, którzy uprawiali dziedzinę ścisłą.

Kolejna rozprawa, tym razem eksplorująca ważny temat krakowski, dotyczy budynku Dawnego Śląskiego Seminarium Duchownego w Krakowie, perły krakowskiego modernizmu, którego budowę opisuje Roman Marcinek, szeroko korzystając z dokumentów zgromadzonych w Archiwum Archidiecezjalnym w Katowicach i Archiwum Narodowym w Krakowie. Artykuł dostarcza wielu cennych informacji, które nie były wcześniej znane, m.in. w zakresie atrybucji rzeźb w kaplicy oraz okoliczności związanych z zamiarem przeniesienia rzeźb do Katowic.

Marcin Herrmann przedstawia sylwetkę Jerzego Bandrowskiego, literata, publicysty, tłumacza i żołnierza, którego twórczość w ostatnich latach zaczyna nieco wychodzić z cienia dokonań literackich brata, Juliusza Kadena-Bandrowskiego.

Katarzyna Bednarczyk prezentuje fotografie czeskiego fotografa Jaroslava Pulicara, wykonane w Krakowie w maju 1977 roku podczas juwenaliów i Czarnych Juwenaliów. Fotografie tej drugiej rzeczywistości, będącej przeciwieństwem juwenaliów organizowanych przez SZSP, a więc m.in. mszy żałobnej, palenia świec w miejscu znalezienia ciała Stanisława Pyjasa przy ulicy Szewskiej 7, autor w 2023 roku podarował Muzeum Krakowa.

W zeszycie publikujemy drugą część tekstu poświęconego Mirosławowi Dzielskiemu i historycznym kontekstom jego filozofii społecznej, autorstwa Wojciecha Paduchowskiego. Pewnego rodzaju kontynuacją jest też tekst Mateusza Drożdża o drugiej fali dekomunizacji nazw ulic w Krakowie w latach 2016–2024. Pierwszą akcją usuwania komunistycznych patronów krakowskich ulic autor opisał w 40. zeszycie „Krzysztoforów” (2022).

Dział *Rozprawy* zamyka tekst Mikołaja Niedojadły, w którym autor porównuje magazyn otwarty działający w naszym Muzeum – *Thesaurus Cracoviensis* – Centrum

Interpretacji Artefaktów – z innymi realizacjami tego typu w muzeach polskich. To temat, do którego wracamy po raz kolejny, gdyż jest niezwykle ważny dla funkcjonowania muzeów.

W dziale zawierającym artykuły recenzyjne i recenzje Barbara Świadek recenzuje wystawę *Nowoczesność reglamentowana. Modernizm w PRL*, zorganizowaną w Muzeum Narodowym w Krakowie. To już trzecia wystawa z cyklu *4 × nowoczesność*. Jego pomysłodawcą jest Andrzej Szczerski, którego zainteresowania naukowe od dawna oscylują wokół sztuki polskiej okresu modernizmu oraz samej koncepcji nowoczesności przejawiającej się w rodzimej twórczości. Koleżankom i kolegom z Muzeum Narodowego gratulujemy bardzo udanego cyklu ekspozycji.

Natomiast Jacek Zinkiewicz poddaje krytycznej analizie książkę Mateusza Króla *Cechy krakowskie w XIV–XVI wieku*. To próba uporządkowania aktualnego stanu wiedzy na temat krakowskich cechów w tym okresie, choć cel, jakim było stworzenie monografii, zdaniem naszego recenzenta nie został w pełni zrealizowany.

W dziale *Miscelanea* dzielimy się refleksami na temat społecznego odbioru głośniejszej wystawy *Trzepaki, Reksio, Atari* (Agata Klimek-Zdeb) oraz fenomenu długiego trwania wydarzenia muzealnego *Drażnienie miasta* (Szymon Jaroński), a także prezentujemy albumy z fotografiami miejskich dekoracji przestrzennych autorstwa długoletniego plastyka Krakowa Bogusława Koperskiego (Magdalena Smaga). Na zakończenie Jacek Salwiński opisuje najważniejsze działania podejmowane przez Muzeum Krakowa w 2023 roku z naciskiem na działania edukacyjne, które stanowią najdynamiczniej rozwijający się segment naszej aktywności.

Jak zawsze, ciągle wydawnictwa naukowe mają swoich bohaterów, którzy tylko pozornie są aktorami drugoplanowymi. Wypada zatem złożyć podziękowania Pani Annie Biedrzyckiej, która od wielu numerów doprowadza dzieło do końca jako redaktor prowadzący. Jej skrupulatności i pracowitości wiele zawdzięcza i instytucja, i samo wydawnictwo, i nierzadko także Autorki i Autorzy, których wspiera krytycznymi i trafnymi uwagami. Za teczkę redakcyjną odpowiadał jak zawsze niezawodnie sekretarz redakcji „Krzysztoforów” Jacek Zinkiewicz. To niewdzięczna rola, bo często wymagająca dopingowania Auterek i Autorów do terminowego składania tekstów. Trudne do przecenienia jest naukowe wsparcie Kuratora Muzeum Krakowa, Zdzisława Nogi, któremu także należą się podziękowania. Nie mniej szczerze podziękowania powinny dotrzeć także do Członkiń i Członków Rady Naukowej pisma oraz Kolegium Redakcyjnego. Ich wysiłek przypomina, że „Krzysztofor” to złożona i wcale niełatwa gra zespołowa. We współczesnym świecie, który zdaje się szukać jedynie łatwych odpowiedzi na banalne pytania, jest to wartość warta podkreślenia.

Michał Niezabitowski,
redaktor rocznika, dyrektor Muzeum Krakowa

A Word from the Publisher

The Museum of Kraków, the publisher of the *Krzysztofory* scientific bulletin, is hereby presenting to you, not without certain satisfaction, the 42nd volume of our annual. In accordance with our specific profile, *Krzysztofory* focuses on two major thematic fields, namely: museology-related topics (in the broader sense) on the one hand, and on the other hand the city of Kraków, its history, culture, and art. The present volume opens with three museological papers. The first paper, written by Wojciech Wrzosek who specializes in such fields as history in public discourse, contemporary historiography, politics of memory, cultural memory, and the cultural status of the humanities has the form of an essay. In his significant and interesting text the author formulates nine theses about the museum from the metahistorical perspective which makes all the different dimensions of the museum equal due to its humanistic status. The museum is equipped with the humanistic coefficient, and the author defines this inalienable parameter of the human aspect of the museum's identity as the historical coefficient.

The second paper, penned by Richard Butterwick who is the principal historian at the Polish History Museum, discusses the role of scholarly research in enabling museums to fulfil their mission. The author approaches this problem by considering what is known and not known about the condition, provenance, and functions of the coronation mantle of Stanislaus Augustus Poniatowski displayed in the Cathedral Treasury Museum in Kraków. In the final section of the article the author draws conclusions and makes recommendations for strengthening scientific research in twenty-first-century museums. Please note that both of the above-mentioned papers are based on the lectures delivered by the two authors at the Museum of Kraków.

Finally, the author of the third paper from the field of museology is our colleague Barbara Świadek who is an art historian and a staff member at our Museum. Hers is another brilliant and noteworthy text in which she argues that science is a *sine qua non* component conditioning the smooth functioning of a museum, and the fulfilment of its key tasks would be impossible without prior research. The author discusses such issues as the history and development of academic research at museums, and the cooperation between museums and the academia; she also poses the question about the legitimacy of equating the museum with a strictly academic institution. Issues associated with the scientific character of collections acquisition, as well as their solid and substantive processing are also the subject of

reflection here. Exhibition is presented as a medium and a (still quite underestimated) tool used for practising science. Research on the identity of museums as such is yet another example of studies which could be pursued to significantly help museum institutions and their staff build their self-awareness.

Having thus recommended the above-mentioned three texts to our readers, we should add one crucial note. For many years now museums in Poland have complained about their status which, paradoxically, emphasizes the need to carry out scientific research by museum institutions, but at the same time is constructed in such a way which leaves museums outside the system of Polish science. So far, there has been no political will on the part of the two ministries concerned (i.e. the Ministry of Culture and National Heritage and the Ministry of Science and Higher Education) to jointly address this fundamental problem and find a solution.

The second leading theme of this volume is the life and works of Włodzimierz Tetmajer. Let me remind you that the year 2023 in Poland was officially announced the Year of Włodzimierz Tetmajer by resolution of the Senate of the Republic of Poland, and the Museum of Kraków organized about two hundred events celebrating this prominent Polish painter, social and political activist, and an indefatigable advocate for Poland's independence. The most memorable of these museum events was the monographic exhibition titled *Włodzimierz Tetmajer. The Power of Colour and Temperament* which boasted record-breaking visitor attendance and was based on an extensive preliminary research of museum holdings and private collections. In addition to that, the exhibition catalogue sold out so fast that it was necessary to print additional copies – a success which does not happen often nowadays.

In our annual, we follow the path of Tetmajer's theatre works, led by two scholars from the Jagiellonian University: Dariusz Kosiński and Dorota Jarząbek-Wasyl. Professor Kosiński has written an interdisciplinary (i.e. combining findings from the field of art history with a dramatic analysis which typically applies to theatre plays) exegesis of the wall paintings at St Sebastian's Church in Wieliczka. His presentation of the wall paintings from Wieliczka as an integral part of the church's theatrical scenery, and at the same time the discovery of new interpretative tropes heretofore hidden in the iconographic, compositional and stylistic solutions used in these paintings ought to be recognized as the author's substantial contribution to the reception of Tetmajer's works, one that

extends the range of earlier academic findings. Professor Jarząbek-Wasyl, in turn, discusses Tetmajer's connections with the Kraków theatre (the dramas staged, poster designs, scenery designs, costume designs), formulating an argument about the painter's extraordinary engagement in the process of preparation of theatre performances and understanding of the rules of creating for the stage. At the same time, she points out that Tetmajer who in 1899 was mentioned as the theatre's permanent art consultant alongside Stanisław Wyspiański never played a role in the development of Polish scenography as crucial as that played by his younger colleague. This was all because, unlike Wyspiański, Tetmajer sought fulfilment not in the sphere of *mimesis*, but in his public activity to which he ultimately devoted himself, thus turning art into actions.

This theme is completed by the article written by Zofia Gręplowska, Włodzimierz Tetmajer's granddaughter, dedicated to the painter's paternal family roots, specifically his father Adolf's ancestry (the text is included in the *Miscellanea* section). The author presents her hypotheses about the origins of the Polish line of the Tetmajer family, the patriotic engagement of various family members, their participation in national uprisings, as well as fields of their professional activity. Two of Włodzimierz's male relatives – Józef and Ludwig Tetmajer who were outstanding and successful scientists – are discussed by the author with much detail.

The next treatise, this time exploring an important topic associated with the city of Kraków, focuses on the building of the former Silesian Seminary in Kraków, a gem of modernist architecture. Its construction is described by Roman Marcinek who makes an extensive use of the documents gathered at the Archdiocese Archives in Katowice and the National Archives in Kraków. The paper provides many pieces of valuable information which have not been previously known, e.g. concerning the attribution of sculptures in the chapel, and the circumstances of the plan to have the sculptures moved to Katowice.

Marcin Herrmann in his paper introduces the figure of Jerzy Bandrowski, a man of letters, feature writer, translator, and soldier whose literary output has in recent years started to emerge from the shadow of the literary achievements of his brother, Juliusz Kaden-Bandrowski.

Katarzyna Bednarczyk presents the works of the Czech photographer Jaroslav Pulicar which were taken in Kraków in May 1977, during the student festival *juwenalia* and the Black *Juwenalia*. The photographs documenting the latter ('black') reality which was the opposite of the *juwenalia* festival organized by the Socialist Association of Polish Students (SZSP), and included such events as the funeral mass, the burning of candles at the site where the body of Stanisław Pyjas had been found (7 Szewska Street), were acquired by the Museum of Kraków in 2023 as a gift from their creator.

In the current issue we publish the second part of the text dedicated to Mirosław Dzielski and the historical contexts of his social philosophy (written by Wojciech Paduchowski). Mateusz Drożdż's text about the second wave of the decommunization of Kraków's street names in the years 2016–2024 is also a continuation of sorts – the first campaign which involved the removal of Communist street names in Kraków was thoroughly described by the author in an earlier paper and published in the 40th volume of *Krzysztofor* (2022).

The last article included in the *Treatises* section is Mikołaj Niedojadło's text in which the author compares the open storehouse operating at our Museum – the Thesaurus Cracoviensis – Artefacts Interpretation Centre – to other, similar facilities which have been launched in a number of Polish museums. We are revisiting this topic as it is of extreme importance for the functioning of museums in general.

In the section containing review articles and reviews Barbara Świadek critically evaluates an exhibition titled *Rationed Modernity: Modernism in the Polish People's Republic* organized by the National Museum in Kraków. The show is actually the third exhibition in the *4 x Modernity* series, a brainchild of Andrzej Szczerski whose academic interests have for a long time revolved around Polish art in the era of Modernism and the concept of modernity as such, manifested in our native art. We wish to offer our sincere congratulations to our colleagues at the National Museum on creating this very successful exhibition series.

Jacek Zinkiewicz on the other hand has produced a critical analysis of Mateusz Król's recent book titled *Cechy krakowskie w XIV–XVI wieku* [Kraków guilds in the 14th–16th centuries]. Król's work is an attempt to systematically organize our current knowledge about guilds in Kraków in the said period, although, according to our reviewer, the goal of the book which was to write a monograph, has not been fully accomplished.

In the *Miscellanea* section we share our reflections on the subject of the social reception of the highly successful exhibition titled *Trzepaki, Reksio, Atari / Children's Fun and Games in Communist Poland* (Agata Klimek-Zdeb), and on the phenomenon of the long-term museum project event titled *Drążenie miasta* [Delving into the City] (Szymon Jaroński), and we present the albums containing the photographs of municipal outdoor holiday decor created by Kraków's resident artist of many years, Bogusław Koperski (Magdalena Smaga). Finally, Jacek Salwiński gives an account of the major operations undertaken by the Museum of Kraków in 2023, with particular emphasis on educational projects which constitute the most dynamically developing section of our activity.

As always, continuous scientific publications have their own heroes who only seemingly are the supporting actors on the show. Thus, I would like to express my gratitude to our commissioning editor, Ms Anna Biedrzycka who for many years now has played an instrumental role in bringing each volume of our periodical to fruitful completion. Our institution in general, and especially our publication owes a lot to her meticulousness and hard work, and so do our Authors whom she generously supports by providing critical and accurate editorial comments. The person responsible for managing (reliably as always) the submitted papers portfolio was the editor's secretary of *Krzysztofor*, Jacek Zinkiewicz. His job is an unrewarding one, as it often involves urging Authors to submit their papers on time. It would be hard to overestimate the academic support of Zdzisław Noga, a Curator at the Museum of Kraków who also deserves our sincere thanks. Equally heartfelt acknowledgements are also due to all the Members of our journal's Scientific Council and Editorial Board. Their combined efforts remind us that publishing *Krzysztofor* is, indeed, a complex and challenging team sport. In our contemporary world which seems only to seek easy answers to banal questions, it truly does represent a value worth emphasizing.

Michał Niezabitowski,
Editor of the annual, Director of the Museum of Kraków